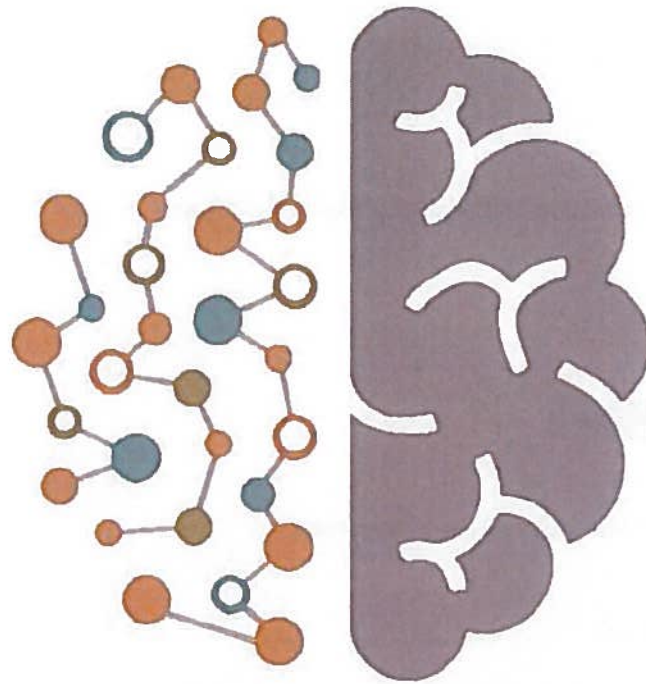

LIMC

LAND INFORMATION MANOEUVRE CENTRE

Weekly update desinformatie

14 juli 2020

Inhoudsopgave

1. Leeswijzer
2. Inleiding
3. Conclusies
4. Verdieping: Beïnvloeding openbare opiniepeilingen
5. Narratief 5G
6. Narratief [REDACTED]
7. Narratief Rusland versus Europese Unie
8. Narratief Virus

Bijlagen

[1] Leeswijzer

Het eerste deel van dit product leest u de actuele updates van de vier gevestigde desinformatie-narratieven: 5G, ████████ Rusland vs. Europese Unie en het Virus-narratief. In het tweede gedeelte leest u een onderwerp ter verdieping. Deze week: beïnvloeding van openbare opiniepeilingen.

In dit product wordt gewerkt met een mate van waarschijnlijkheid in relatie tot de gegeven duiding, conclusies of assessments. In de onderstaande tabel is de mate van waarschijnlijkheid toegelicht.

Terminologie	Confidence level
Hoogstwaarschijnlijk	80-90%
Waarschijnlijk	60-80%
Mogelijk	40-60%
Onwaarschijnlijk	20-40%
Hoogst onwaarschijnlijk	0-20%

[2] Inleiding

Des- en misinformatie in relatie tot COVID-19 hebben een negatief effect op onze samenleving. De overheid wordt daar in toenemende mate mee geconfronteerd. Het duiden van des- en misinformatie in relatie tot COVID-19 is essentieel om snel te kunnen bepalen of, hoe en door wie gereageerd moet worden op een bepaald narratief.

Als ondersteuning richt het LIMC zich op het interpreteren van beschikbare data en het schrijven van aanvullende *assessments*. Dit doet het LIMC aan de hand van de volgende hoofd- en deelvragen.

Hoofdvraag

In hoeverre beïnvloedt des- en misinformatie in relatie tot COVID-19 de Nederlandse samenleving?

Deelvragen:

1. Wat zijn de heersende narratieven of thema's?
2. Wat is de invloed van des- en misinformatie in relatie tot COVID-19 op het openbaar bestuur?
3. Wat is de invloed van des- en misinformatie in relatie tot COVID-19 op de Nederlandse samenleving?

De vier heersende narratieven uit deelvraag 1 worden wekelijks gemonitord door het LIMC. Dit product schetst voor het eerst ontwikkelingen die deze narratieven de komende drie maanden mogelijk door zullen maken. De verschillende narratieven zijn onderworpen aan een aantal analysetechnieken die tot *scenario building* leiden. Het resultaat hiervan is een overzicht van mogelijke toekomstscenario's per narratief.

Gezien de huidige juridische restricties op deze opdracht is het niet mogelijk alle vastgestelde indicatoren te monitoren en daarmee te duiden in welke richting een narratief zich ontwikkelt. Desalniettemin monitoren we vier verschillende heersende narratieven en geven we middels dikgedrukte tekst wijzigingen aan ten opzichte van voorgaande producten.

Tot slot hebben we een drietal mogelijke scenario's opgenomen die gelden voor de middellange termijn (tot januari 2021). Deze scenario's zijn niet toegespitst op onze heersende narratieven, maar behelzen de mogelijke impact van des- en misinformatie in zijn geheel. Dit is nodig om de termijn te kunnen verlengen naar zes maanden (de narratieven veranderen te snel om hierover op zulk een termijn uitspraken te doen) en om te voorkomen dat we eventuele nieuw opkomende narratieven over het hoofd zien door onze focus te veel op onze vier heersende narratieven te leggen.

[3] Conclusies

Heersende narratieven

- Het 5G narratief verliest waarschijnlijk aan momentum en verdwijnt hierdoor op termijn uit zicht. De aanvang van het hoger beroep tegen de staat door de stichting Stop5GNL en/of de introductie van de aangekondigde Corona-app genereren mogelijk hernieuwde aandacht voor het 5G narratief in de nabije toekomst. De datums van zowel het hoger beroep als de introductie van de app zijn nog onbekend.
- Hoewel het [REDACTED] narratief internationaal veel reacties oproept naar aanleiding van een mededeling van [REDACTED] zelf, blijft de discussie omtrent het narratief in Nederland onveranderd. Mogelijk neemt het aantal berichten weer toe na een doorbraak in de ontwikkeling van een vaccin of doordat de hernieuwde internationale discussie omtrent [REDACTED] overgenomen wordt op Nederlandse alternatieve media.
- De afgelopen week hebben er geen significante wijzigingen plaatsgevonden in het Rusland vs. Europese Unie narratief. Het is onwaarschijnlijk dat Russisch gevoede desinformatie Nederland direct treft. Wel blijkt uit een Brits onderzoek dat onder andere Russische staatsmedia in verschillende Europese medialandschappen ingezet worden om actief desinformatie te verspreiden. Dit kan op termijn gevolgen hebben voor de (fragiele) eenheid binnen Europa.
- De afgelopen week is er geen significante wijziging in de omvang van de discussie in de verschillende media omtrent het narratief 'Virus'. De traditionele media berichten dagelijks over onderwerpen met betrekking tot de COVID-19 maatregelen. De mate van weerstand tegen deze maatregelen lijkt echter niet toe dan wel af te nemen in de verschillende mediagroepen. Dit komt waarschijnlijk doordat er geen nieuwe maatregelen zijn aangekondigd. Daarnaast ging er hernieuwde aandacht uit van traditionele media naar Viruswaanzin vanwege een interview met [REDACTED] van de actiegroep.

[4] Beïnvloeding van openbare opiniepeilingen

Aanleiding

Op 4 juli 2020 meldt de populaire Belgische website Knack.be dat een openbare opiniepeiling op de site waarschijnlijk beïnvloed is. Deze peiling had Knack.be op 1 juli geïnitieerd naar aanleiding van een internationale peiling over de bereidheid tot inenting met een hypothetisch COVID-19-vaccin. Nadat er 20.000 stemmen waren uitgebracht bleek dat 'slechts' 21 procent positief tegenover vaccinatie stond. Onderzoek wees uit dat de peiling ter discussie stond bij de Nederlandse actiegroep 'Nee tegen 1,5 meter'. Op de Facebookpagina's van deze actiegroep, maar ook op 'Nederland voor Elkaar met elkaar' werden leden opgeroepen om 'nee' te stemmen op de stelling: "indien er een coronavaccin ter beschikking komt, zult u zich dan laten vaccineren?" (figuur 1). Leden van deze groep waren het namelijk niet eens met de tussentijdse uitkomst van de peiling dat een merendeel vóór een vaccinatie programma was. [1]

Figuur 1: Oproep op de Facebookpagina 'Nederland voor Elkaar met elkaar' om 'nee' te stemmen op de stelling van knack.be. [2]

Op de Facebookpagina van de groep 'Nee tegen 1,5 meter' zijn meer recente oproepen te vinden om openbare opiniepeilingen te beïnvloeden. Zo wordt er onder andere verwezen naar een peiling van de Provinciale Zeeuwse Courant (PZC). Deze peiling gaat eveneens over het wel of niet inenten tegen corona. Volgens de meest recente tussenstand (figuur 2) zou 86 procent van de stemmers zich niet laten inenten. [3][4]

[1] Knack.be, <https://www.knack.be/nieuws/belgie/hoe-nederlandse-antivaxers-een-knack-poll-kaapten/article-normal-1617635.html>, geraadpleegd op 08-07-2020

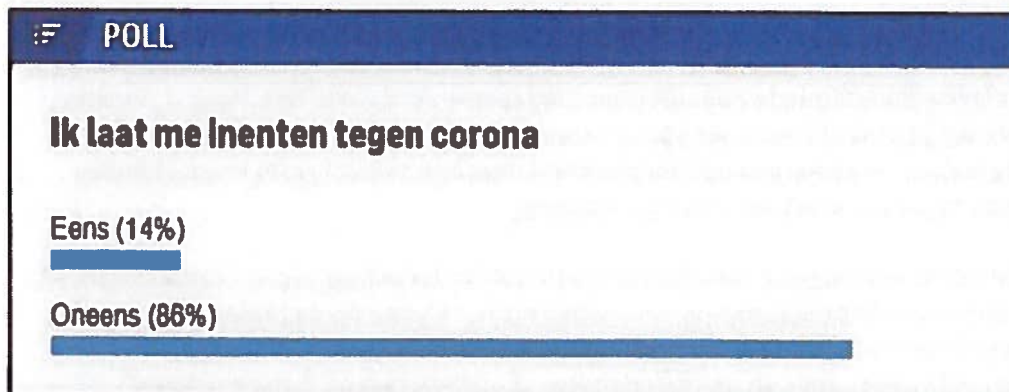
[2] Nederland voor Elkaar met elkaar, <https://www.Facebook.com/NederlandvoorElkaar/>, geraadpleegd op 08-07-2020

[3] PZC, https://www.pzc.nl/binnenland/onderzoek-moederheid-zou-coronavaccin-moeten-gebruiken-ook-veel-twijfels-en-weerstand?acc61b2a/7fbclid=twARDPIITyH3i3ltJO6HIA212PAdynF7IRH1_dKmf2xeOpUJRwUNwt4-borliQ&referrer=https://www.Facebook.com, geraadpleegd op 08-07-2020

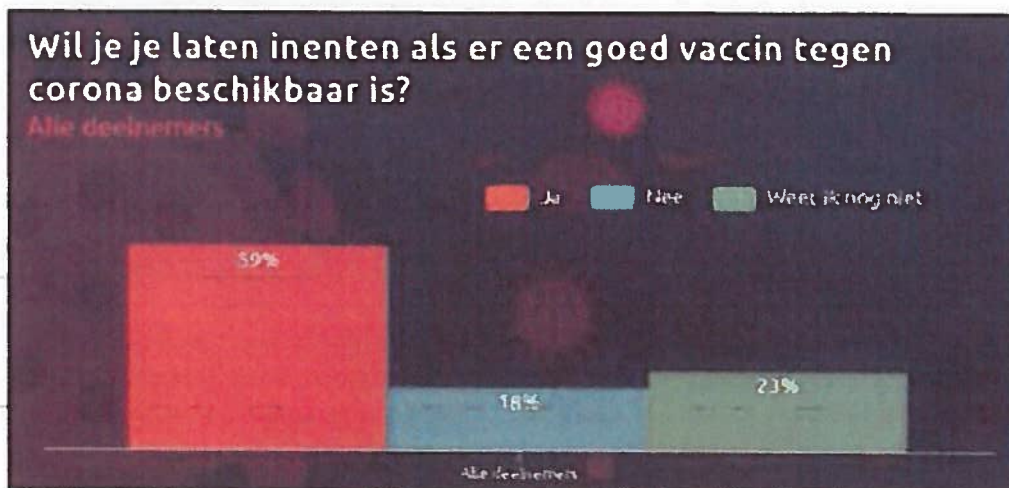
[4] Omroep gld, https://www.omroepgelderland.nl/nieuws/2456838/Wat-vind-ij-Laat-ij-le-inenten-tegen-het-coronavirus?utm_source=Facebook&utm_medium=online&utm_campaign=social&utm_term=omroep%20gelderland&utm_content=artikel, geraadpleegd op 09-07-2020

De uitkomst van deze peiling werd vervolgens gebruikt in een bericht van de alternatieve nieuwswebsite NineForNews over een vergelijkbare opiniepeiling van EenVandaag. [1] Uit deze peiling van EenVandaag (figuur 3) komt namelijk naar voren dat 6 op de 10 Nederlanders vóór inenting is. [2] In tegenstelling tot de openbare peiling van PZC maakt EenVandaag gebruik van een gesloten 'opiniepanel' voor leden waarbij wordt getoetst of een selectie representatief is voor de Nederlandse samenleving. [3] NineForNews argumenteert dat het verschil de tussen beide peilingen bewijst dat de 'traditionele' media niet te vertrouwen zijn.

Figuur 2: Tussenstand bij een openbare opiniepeiling van PZC laat een duidelijke meerderheid zien die het 'oneens' is met de stelling "ik laat me inenten tegen corona" nadat actiegroep NEE tegen 1,5 meter" opgeroepen heeft 'nee' op deze stelling te stemmen. [4]

Figuur 3: Uitkomst een opiniepeiling onder een geselecteerd 'panel' van deelnemers op EenVandaag. Op de stelling "Wil je je laten inenten als er een goed vaccin tegen corona beschikbaar is?" wordt door 59% van de deelnemers positief gereageerd. [5]

[1] 9ForNews, <https://www.ninefornews.nl/nederland-rent-massaal-nee-tegen-coronavaccin-80-procent-laag-zich-niet-inenten/>, geraadpleegd op 09-07-2020

[2] EenVandaag, <https://eenvandaag.avrotros.nl/panels/opiniepanel/uitleg/>, geraadpleegd op 13-07-2020

[3] EenVandaag, <https://eenvandaag.avrotros.nl/panels/opiniepanel/alle-uitslagen/item/als-er-een-vaccin-is-tegen-corona-willen-6-op-de-10-dat-hebben-de-rest-is-huiverig/>, geraadpleegd op 09-07-2020

[4] PZC, <https://www.pzc.nl/nieuwsland/onderzoek-meerderheid-zou-coronavaccin-meteen-gebruiken-ook-veel-twijfels-en-weerstand>, acc61b9a/7HucId=IwAR0PHTvH3IdyOUCHA212PAduF71RHI dKmp9ceQulJRwUNw14 hpriIQ&referrer=https://www.Facebook.com, geraadpleegd op 08-07-2020

[5] EenVandaag, <https://eenvandaag.avrotros.nl/panels/opiniepanel/alle-uitslagen/item/als-er-een-vaccin-is-tegen-corona-willen-6-op-de-10-dat-hebben-de-rest-is-huiverig/>, geraadpleegd op 09-07-2020

Ook buitenlandse media maken gedurende de COVID-19-crisis melding van groepen op sociale media die actief volgers oproepen om online opiniepeilingen te beïnvloeden. Volgens ABC Australia News zijn online peilingen minder betrouwbaar geworden sinds de COVID-19 uitbraak en leidt dit tot meer wantrouwen onder de bevolking. Ook wordt er in het bericht gewaarschuwd voor de mogelijkheid dat actiegroepen uit andere landen nationale opiniepeilingen kunnen beïnvloeden. [1]

Duiding

Het is waarschijnlijk dat andere Nederlandse actiegroepen meer openbare online opiniepeilingen gerelateerd aan de COVID-19-crisis zullen pogen te beïnvloeden om zo hun eigen standpunten te benadrukken. De recente acties van 'Nee tegen 1,5 meter' en 'Nederland met Elkaar voor elkaar' laten namelijk zien dat relatief kleine actiegroepen via oproepen op Facebook een disproportioneel grote impact kunnen hebben op de uitkomst van een opiniepeiling.

Daarnaast is het mogelijk dat invloedrijke buitenlandse actiegroepen (voornamelijk uit de anti-vaccinatiehoek) gaan pogen invloed uit te oefenen op de Nederlandse opinie door peilingen van regionale en nationale media te beïnvloeden. Dit is in lijn met de eerder vermelde actie van de Nederlandse groep 'Nee tegen 1,5 meter' tegen Knack.be, waarbij de Nederlandse groep gepoogd heeft de Belgische publieke opinie te beïnvloeden.

Beïnvloeding door middel van opiniepeilingmanipulatie wordt in Nederland momenteel waarschijnlijk sporadisch toegepast met een lage mate van organisatie. Het is echter mogelijk dat dit fenomeen zich vaker voor gaat doen, met een grotere mate van organisatie, naarmate de Nederlandse verkiezingen dichterbij komen.

Handelingsperspectief

Om het manipuleren van peilingen tegen te gaan is het noodzakelijk dat media die online peilingen houden, gedegen maatregelen treffen om te voorkomen dat deze worden overgenomen door volgers van activistische groepen. Concreet kan dit inhouden dat websites meer gaan werken met gesloten panels waarbij geïnteresseerden zich eerst moeten opgeven en een selectie wordt getoetst door professionals aan representativiteit voor de bedoelde testgroep. Deze 'hindernis' werkt waarschijnlijk preventief om volgers van online-actiegroepen te ontmoedigen.

Hiernaast is het aan te raden meer bewustzijn te creëren onder de bevolking over het manipulatieve effect dat openbaar toegankelijke opiniepeilingen kunnen hebben. Bewustwording onder de bevolking is vooral te bereiken door meer publieke aandacht aan dit onderwerp te besteden.

[1] ABC NEWS, <https://www.abc.net.au/news/2020-07-03/coronacheck-anti-vaxxers-flood-online-poll>
12415860, geraadpleegd op 09-07-2020

[5] Narratief 5G

Dit betreft de uitkomst van een kwalitatieve analyse. Derhalve is er geen schaalverdeling zichtbaar op het assenkruis.

Samenvatting narratief

Volgens dit narratief zouden mensen door 5G straling vatbaarder zijn voor COVID-19 doordat het immuunsysteem aangetast zou worden, of zelfs dat 5G-zenders het virus verspreiden. Dit heeft geleid tot tientallen branden in zendmasten. (Zie voor volledig narratief bijlage 1)

Huidig scenario “Narratief dooft uit”

In navolging van de reeks zendmastbranden in april en mei 2020 heeft de politie een aantal verdachten gearresteerd. Hierna is er een significante daling in het aantal zendmastbranden te zien in juni 2020. Daarnaast verliest de stichting stop-5GNL het kortgeding op 4 mei om de uitrol van het 5G netwerk te voorkomen. De traditionele media geven inmiddels nauwelijks nog aandacht aan het onderwerp.

Subconclusie

Het 5G narratief verliest waarschijnlijk aan momentum en verdwijnt hierdoor op termijn uit zicht. De aanvang van het hoger beroep tegen de staat door de stichting Stop5GNL en/of de introductie van de aangekondigde Corona-app genereren mogelijk hernieuwde aandacht voor het 5G narratief in de nabije toekomst. De datums van zowel het hoger beroep als de introductie van de app zijn nog onbekend.

Traditionele media [1]:

Op 10 juli is een melding gedaan van een zendmastbrand in Lambertschaag (NH), maar dit bleek loos alarm.[2]

Niet-traditionele media [1]:

Geen relevante berichten

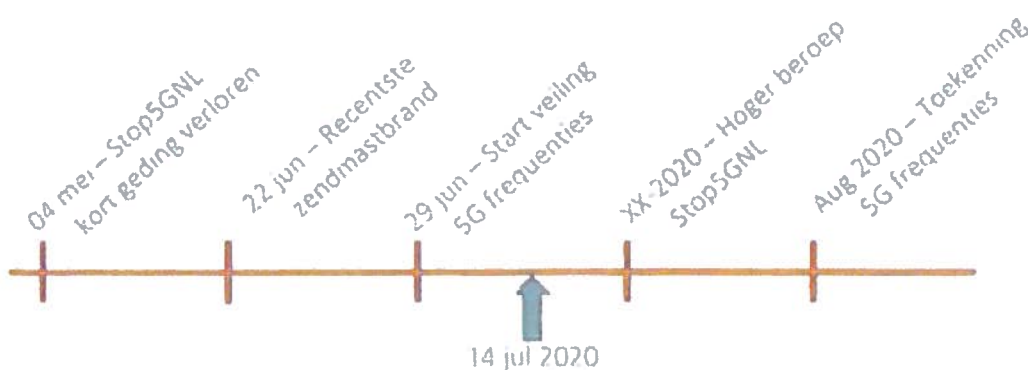
Alternatieve media [1]:

Geen relevante berichten

Sociale media:

Geen relevante berichten

Actueel

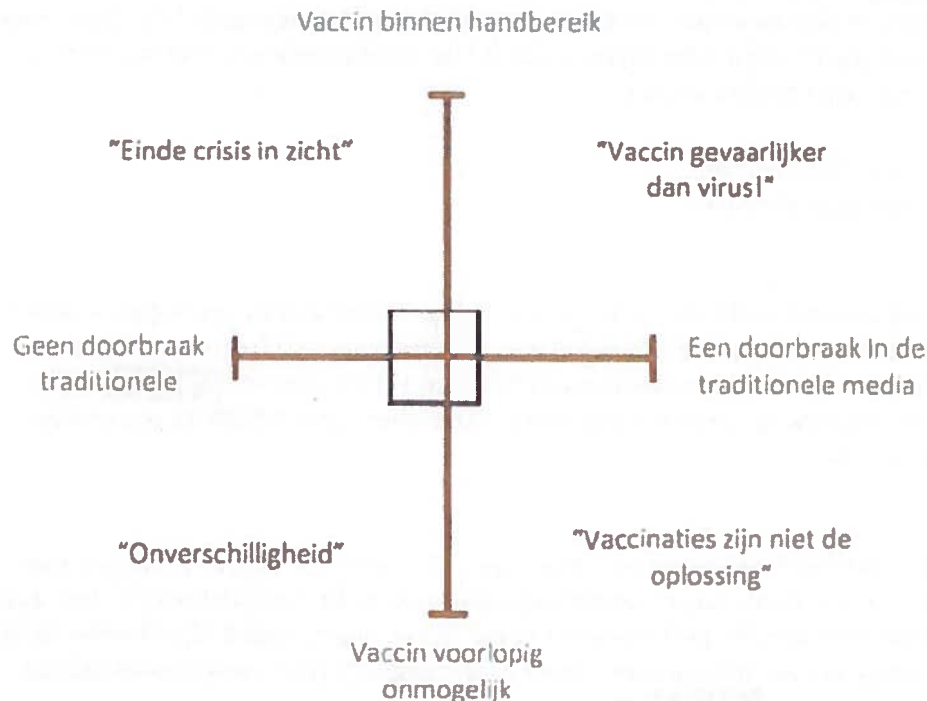

[1] Definitie verschillende categorieën media zie "Bijlage 5"

[2] medemblikactueel <https://www.medemblikactueel.nl/2020/07/10/brand-zendmast-lambertschaag/> (geraadpleegd op 13-07-2020)

[6] Narratief

Dit betreft de uitkomst van een kwalitatieve analyse. Derhalve is er geen schaalverdeling zichtbaar op het assenkruis.

Samenvatting narratief

Het [redacted] en anti-vaccinatie narratief beweert dat het coronavirus in laboratoria van [redacted] is gecreëerd en doelmatig losgelaten zou zijn, onder meer om microchips in te brengen om de wereldbevolking te controleren. [redacted] zou dit virus ontworpen hebben om veel winst te maken met de verkoop van verplichte vaccins. (Zie voor volledig narratief bijlage 2)

Actuele situatieschets

Aangezien er momenteel geen duidelijke indicatoren richting een specifiek scenario wijzen, wordt hierna de actuele situatie beschreven. De beschikbaarheid van een vaccin binnen afzienbare tijd is onwaarschijnlijk. De traditionele media berichten regelmatig over vaccinontwikkeling en hoopvolle ontwikkelingen, maar nuanceren dit door aan te geven dat er nog een lange weg te gaan is. Alternatieve media speculeren uitbundig over wetenschappelijk onbewezen behandelmethode en de gevaren die vaccins kunnen vormen. Echter ligt de aandacht van het brede publiek momenteel vooral op de sociaal-economische schade die de COVID-19-crisis met zich meebrengt.

Subconclusie

Hoewel het [redacted] narratief internationaal veel reacties oproept naar aanleiding van een mededeling van [redacted] zelf, blijft de discussie omtrent het narratief in Nederland onveranderd. Mogelijk neemt het aantal berichten weer toe na een doorbraak in de ontwikkeling van een vaccin of doordat de hernieuwde internationale discussie omtrent [redacted] overgenomen wordt op Nederlandse alternatieve media.

Traditionele media:

_____ heeft gewaarschuwd dat de pandemie langer zal duren en dodelijker zal zijn als geneesmiddelen en vaccins alleen "naar de hoogste bieder gaan". [1] Op diverse Amerikaanse sociale media pagina's wordt hierop fel gereageerd met opmerkingen die dit narratief ondersteunen.

Niet-traditionele media:

Geen relevante berichten

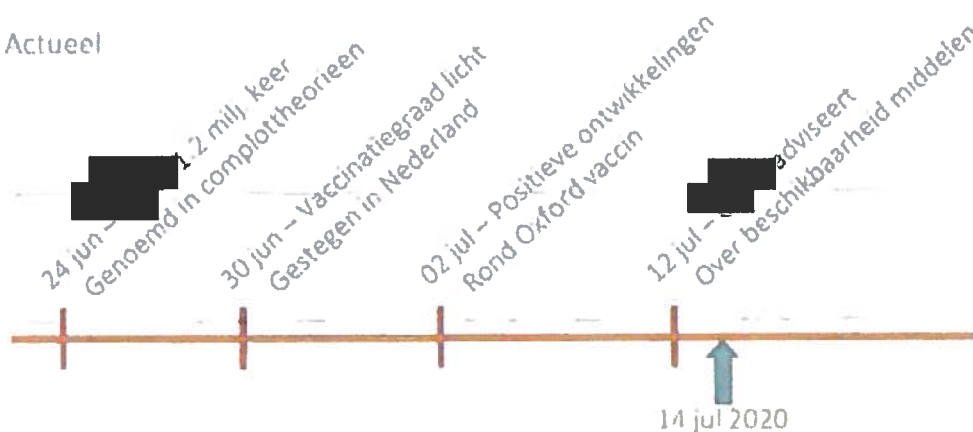
Alternatieve media:

Stichting vaccinvrij stelt dat in de vaccins die aan Nederland geleverd gaan worden lichaamsvreemd DNA direct in de cel geïnjecteerd wordt. [2] Daarnaast zijn er verwijzingen (o.a. door Xandernieuws) naar een experiment van _____ op de Italiaanse bevolking, wat het hoge aantal slachtoffers door COVID-19 zou moeten verklaren. [3]

Sociale media:

Vorige week liet Facebookgroep "NEE tegen 1,5 meter" een sterke groei zien naar 170,000 leden. Op de pagina wordt dagelijks meermaals "kritisch bericht" over een mogelijk coronavaccin. [4] Deze week is een lichte stijging naar 172,189 leden te zien. Vooralsnog zijn op Nederlandse sociale media pagina's geen verwijzingen naar de waarschuwing van _____ [5] waargenomen.

Actueel

[1] RTL nieuws https://www.rtlnieuws.nl/tech/artikel/5170756/corona-vaccin-_____-coronavirus-vaccins geraadpleegd op 13-07-2020)

[2] Stichting Vaccinvrij https://stichtingvaccinvrij.nl/het-lab-van-frankenstein-en-de-christelijke-levensprincipes-van-_____- (geraadpleegd op 13-07-2020)

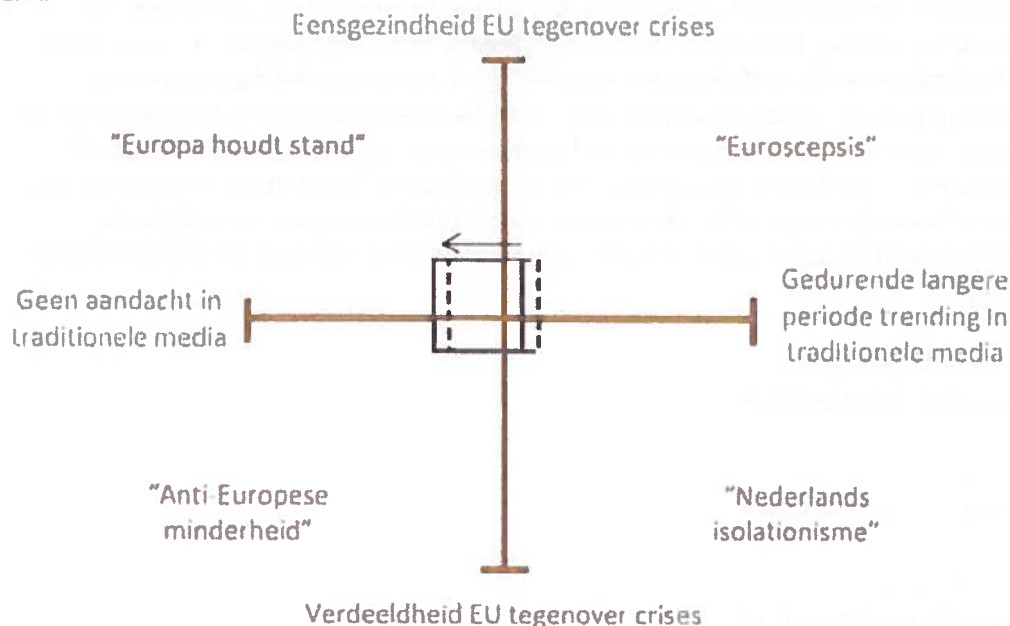
[3] Xandernieuws https://www.xandernieuws.net/algemeen/italie-leeft-_____-experimenteren-op-bevolking-met-nieuw-type-dna-veranderend-vaccin/ (geraadpleegd op 14-07-2020)

[4] NRC.nl Het verzet tegen een coronavaccin klinkt online steeds luider (geraadpleegd op 06-07-2020)

[5] RTL nieuws https://www.rtlnieuws.nl/tech/artikel/5170756/corona-vaccin-_____-coronavirus-vaccins geraadpleegd op 13-07-2020)

[7] Narratief Rusland vs. Europese Unie

Dit betreft de uitkomst van een kwalitatieve analyse. Derhalve is er geen schaalverdeling zichtbaar op het assenkruis.

Kern van het narratief

Het narratief gaat over het actief verspreiden van desinformatie door aan Rusland gelieerde partijen met als doel om maatschappelijke verdeeldheid te creëren binnen de EU. In het narratief wordt Nederland zelf niet direct als doelwit gezien, maar kunnen Nederlandse belangen in het buitenland wel geschaad worden door desinformatie. Ook kan de eenheid binnen de EU op ten duur in gevaar komen. (zie voor volledig narratief bijlage 3)

Huidig scenario "Europa houdt stand"

Russische desinformatie gericht op het tegen elkaar uitspelen van landen vindt nauwelijks doorgang in de Nederlandse traditionele media. Hierdoor vindt het narratief nagenoeg geen draagvlak onder de bevolking. Daarnaast wordt vanuit verschillende EU-landen inmiddels actief gezocht naar een gezamenlijke aanpak van de gevolgen van de COVID-19-crisis. Na een piek in de media-aandacht voor het gestelde gebrek aan solidariteit tussen Europese landen in maart-april, is deze discussie nu weer genormaliseerd.

Subconclusie

De afgelopen week hebben er geen significante wijzigingen plaatsgevonden in het Rusland vs. Europese Unie narratief. Het is onwaarschijnlijk dat Russisch gevoede desinformatie Nederland direct treft. Wel blijkt uit een Brits onderzoek dat onder andere Russische staatsmedia in verschillende Europese medialandschappen ingezet worden om actief desinformatie te verspreiden. Dit kan op termijn gevolgen hebben voor de (fragiele) eenheid binnen Europa.

Traditionele media:

Onderzoek van COMPROP (verbonden aan Oxford University) laat de invloed van Russische, Chinese, Iraanse en Turkse staatsmedia zien in het Engels-, Spaans-, Frans- en Duitstalige medialandschap met betrekking tot aan gezondheid gerelateerde onderwerpen. De conclusie van dit onderzoek benadrukt dat Russische staatsmedia in de bovengenoemde landen een relatief grote impact op gezondheid gerelateerde onderwerpen hebben in vergelijking met de traditionele binnenlandse media outlets. Russische staatsmedia richten zich vooral op het produceren van polariserende content waarbij benadrukt wordt dat Europa verzwakt wordt door de COVID-19-crisis. [1] [2]

Niet-traditionele media:

Geen relevante berichten

Alternatieve media:

Geen relevante berichten

Sociale media:

Geen relevante berichten

Actueel

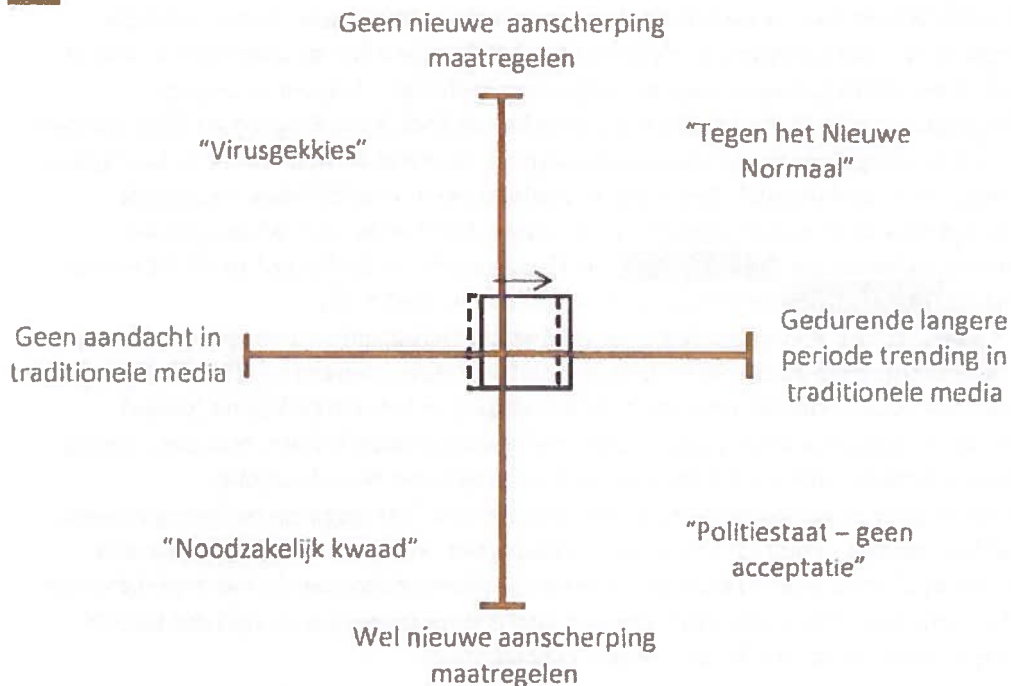
Geen aangekondigde activiteiten

[1] COMPROP, <https://comprop.ox.ac.uk/research/covid19-french-german-spanish/> (geraadpleegd op 13-07-2020).

[2] COMPROP, <https://comprop.ox.ac.uk/research/state-media-coronavirus/> (geraadpleegd op 13-07-2020).

[8] Virus-narratief

Dit betreft de uitkomst van een kwalitatieve analyse. Derhalve is er geen schaalverdeling zichtbaar op het assenkruis.

Kern van het narratief

Het narratief gaat over de invloed van pseudowetenschappelijk onderzoek op de publieke opinie over de getroffen maatregelen tegen COVID-19. Onderzoeken van traditionele onderzoeksinstituten worden betwist door actiegroepen die zich baseren op (eigen) pseudowetenschappelijk onderzoek naar het virus. Het narratief omvat alle mis/desinformatie die gebruikt wordt als verzet tegen het huidige COVID-19 beleid. (zie voor volledig narratief bijlage 3)

Huidig scenario "Tegen het Nieuwe Normaal"

De COVID-19-crisis heeft sinds mei 2020 beheersbare proporties aangenomen in Nederland waardoor hernieuwde aanscherping van maatregelen vooralsnog niet nodig is. De rechtszaak van Viruswaanzin tegen de COVID-19-maatregelen van de overheid hebben opnieuw aandacht gekregen in de media vanwege het afgewezen wrakingsverzoek. Daarnaast heeft nieuw onderzoek over de verspreiding van COVID-19 doormiddel van aerosoldeeltjes geleid tot kritische geluiden tegen de huidige COVID-19-maatregelen op verschillende niet traditionele media.

Subconclusie

De afgelopen week is er geen significante wijziging in de omvang van de discussie in de verschillende media omtrent het narratief 'Virus'. De traditionele media berichten dagelijks over onderwerpen met betrekking tot de COVID-19 maatregelen. De mate van weerstand tegen deze maatregelen lijkt echter niet toe dan wel af te nemen in de verschillende mediagroepen. Dit komt waarschijnlijk doordat er geen nieuwe maatregelen zijn aangekondigd. Daarnaast ging er hernieuwde aandacht uit van traditionele media naar Viruswaanzin vanwege een interview met [REDACTED] van de actiegroep.

Traditionele media

De berichtgeving van nationale/traditionele media is hoofdzakelijk een feitelijke weergave van het optreden en de genomen beslissingen van de overheid. Er wordt echter wel ruimte geboden voor kritische tegengeluiden. Allereerst werden gedragingen van de Nederlandse bevolking behandeld. Ruim 6 op de 10 Nederlanders vindt de opgelegde gedragsmaatregelen van de overheid om COVID-19 te bestrijden "onlogisch of verwarrend". Desondanks probeert een meerderheid van hen de maatregelen wel zo goed mogelijk op te volgen. [1] Daarnaast is er een nieuw interview geweest met [REDACTED] van VirusWaaanzin in de Parool. In dit interview herhaald [REDACTED] zijn kritiek op de traditionele media. [2]

Ten tweede toont een onderzoek van NRC naar mis/desinformatie aan dat er een verdienmodel schuil gaat achter veel complottheorieën websites. [3] YouTube kanalen gelinkt aan deze websites zien een enorme stijging in het aantal kijkers (views) wanneer ze berichten over corona. Ook merchandise zoals T-shirts met anti-corona slogans worden veelal gepromoot op websites met veel desinformatie.

Ten derde gaat er aandacht uit naar de "corona-app" vanwege de lancering van een proef met de app in de regio Twente. [4] Een groot onderzoek naar buitenlandse "corona-app" initiatieven resulteerde in een sombere conclusie. In het merendeel van landen waar een nationale uitrol van een app is doorgevoerd is te zien dat slechts weinig mensen deze ook daadwerkelijk gebruiken. [5]

Niet-traditionele media

Berichtgeving van de niet-traditionele media is kritisch op het optreden van de overheid. Ten eerste wordt beschreven dat de overheid COVID-19 heeft onderschat. [6]

Ten tweede wordt ook de berichtgeving over het gevaar van aerosolen besproken in de niet-traditionele media. Nadat het RIVM de waarschuwing van de WHO overnam over het gevaar van COVID-19 besmetting via aerosoldeeltjes, berichtte geenstijl.nl het bericht "GGD praatte poep. Reizen met ov = doodvonnis". [7]

[1] NOS, <https://nos.nl/artikel/2339393-coronaregels-zijn-verwarrend-af-onlogisch-vindt-meer-dan-de-helft.html> (geraadpleegd op 13-07-2020).

[2] Parool, [https://www.parool.nl/nederland/\[REDACTED\]-vindt-dat-het-gevaar-van-corona-zwaar-wordt-overdreven-bajcf5ec/](https://www.parool.nl/nederland/[REDACTED]-vindt-dat-het-gevaar-van-corona-zwaar-wordt-overdreven-bajcf5ec/) (geraadpleegd op 14-07-2020)

[3] NRC, <https://www.nrc.nl/nieuws/2020/07/06/adverteerders-financieren-vals-info-corona-a4005111> (geraadpleegd op 13-07-2020).

[4] NOS, <https://nos.nl/artikel/2339964-zo-ziet-de-corona-app-eruit-vandaag-start-grote-toets-in-regio-twente.html> (geraadpleegd op 13-07-2020).

[5] RTL Nieuws, <https://www.rtlnieuws.nl/nieuws/buitenland/artikel/5170378/corona-app-privacy-downloads-corona> (geraadpleegd op 13-07-2020).

[6] Dagelijkse Standaard, <https://www.dagelijksestandaard.nl/2020/07/goh-wat-een-verassing-ld-omt-rivm-heeft-coronavir-101-eind-februari-onderschat/> (geraadpleegd op 14-07-2020).

[7] Geenstijl, <https://www.geenstijl.nl/5154282/nvm-aerosolen-alert-ga-niet-met-de-bus/> (geraadpleegd op 13-07-2020)

Alternatieve media:

Als eerste leidde het verworpen wrakingsverzoek van Viruswaanzin maar tot beperkte berichtgeving over de rechtszaak tegen de COVID-19 maatregelen van de overheid.

Leden van VirusWaanzin zelf zagen zich gesterkt in hun zaak door de uitspraak en betichten de overheid en de rechtspraak van samenzwering. [1]

Ten tweede berichten verschillende alternatieve media over een complot tegen het vrije verkeer van informatie. Naar aanleiding van een column "opmaat naar een ddr censuur wetgeving" bericht Viruswaanzin op 8 juli 2020 dat de EU en de Nederlandse regering actief het vrije verkeer van informatie aan banden proberen te leggen. [2]

Deze inperking zou worden gedaan om de kritische geluiden tegen de COVID-19 maatregelen te beheersen. Aan de basis van deze berichtgeving staat een document van de EU waarin de strategie tegen "infodemia" wordt behandeld (gepubliceerd op 10 juni 2020). [3] In de dagen daarna berichten verschillende actiegroepen en complottheorieën websites varianten op het bericht van VirusWaanzin. [4]

Ten derde wordt Hydroxychloroquine wederom aangehaald als een werkend geneesmiddel tegen COVID-19. [5]

Sociale media:

Allereerst kondigde VirusWaanzin op Facebook een demonstratie tegen de COVID-19 maatregelen van de overheid aan in Amsterdam op 12 juli. Volgens Facebook hebben hier 354 mensen gehoor aan gegeven. [6] Daarnaast schrijft VirusWaanzin in een bericht op hun Facebookpagina dat de COVID-19 wetgeving van de regering een aanslag gaat zijn op de Nederlandse democratie. De actiegroep roept op tot aftreden van de regering. [7]

Ten tweede wordt er op de Facebook pagina 'Nee tegen 1,5 meter' gesproken over de populariteit van de [REDACTED] vanwege zijn COVID-19-beleid in de traditionele media. Volgers van de Facebook groep zijn deze berichten "fake news". [8]

Ten derde maakte de actiegroep 'Nederland in Opstand' op Facebook een uitgebreid verslag over mogelijke parallellen tussen de millenniumbug, Brexit, Greendeal en COVID-19. Volgens de actiegroep zijn dit allemaal voorbeelden van nepnieuws en door de overheid bedachte acties. [9]

[1] VirusWaanzin, <https://viruswaanzin.nl/informeren/wrakingsverzoek-viruswaanzin-afgewezen/> (geraadpleegd op 13-07-2020).

[2] VirusWaanzin, <https://viruswaanzin.nl/informeren/europese-commissie-eu-actieplan-tegen-desinformatie/> (geraadpleegd op 13-07-2020).

[3] EU, <https://www.consilium.europa.eu/nl/policies/coronavirus/fighting-disinformation/> (geraadpleegd op 13-07-2020).

[4] Zie o.a. Wanttoknow, <https://www.wanttoknow.nl/nieuws/kijk-deze-censuur-komt-eraan-van-eu/> en Xandernieuws, <https://xandernieuws.net/algemeen/europese-commissie-komt-met-plan-voor-strange-ddr-censuur-tegen-alle-afwijkende-meningen/> (beiden geraadpleegd op 13-07-2020).

[5] FrontNieuws, [https://www.frontnieuws.com/dokters-de-media-obsessie-met-\[REDACTED\]-heeft-duizenden-levens-gekost/](https://www.frontnieuws.com/dokters-de-media-obsessie-met-[REDACTED]-heeft-duizenden-levens-gekost/) (geraadpleegd op 14-07-2020).

[6] VirusWaanzin, <https://www.Facebook.com/events/589055792029855> (geraadpleegd op 14-07-2020).

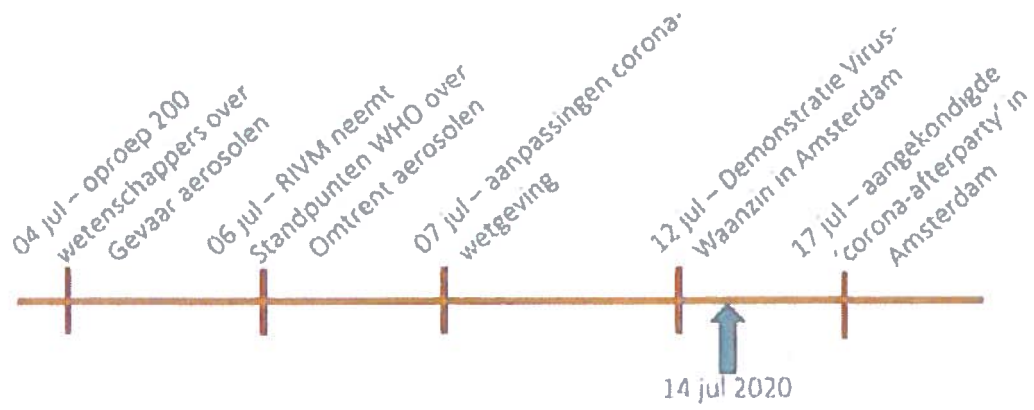
[7] VirusWaanzin, <https://www.Facebook.com/Viruswaanzin/posts/140845074316900?tn=K-R> (geraadpleegd op 14-07-2020).

[8] Nee tegen 1,5 meter, <https://www.Facebook.com/groups/242229650519013/> (14-07-2020).

[9] NL in Opstand, <https://www.Facebook.com/nldinopstand/posts/3312348122141889?tn=K-R> (14-07-2020).

Actueel:

Bijlagen

1. Narratief 5G
 - 1.1 Mogelijke scenario-ontwikkeling 5G-narratief
2. Narratief [REDACTED]
 - 2.1 Mogelijke scenario-ontwikkeling [REDACTED]-narratief
3. Narratief Rusland vs. Europese Unie
 - 3.1 Mogelijke scenario-ontwikkeling Rusland vs. Europese Unie-narratief
4. Narratief Virus
 - 4.1 Mogelijke scenario-ontwikkeling Virus-narratief
5. Medialandschap Nederland

Bijlage 1:

Narratief 5G

Het 5G-narratief is van januari tot eind juni 2020 prominent in de media aanwezig geweest. Het verhaal dat verspreid wordt is dat mensen door 5G vatbaarder zouden zijn voor COVID-19 doordat het immuunsysteem aangetast zou worden. In een andere variant wordt zelfs beweerd dat 5G het virus zelfs zou verspreiden. De oorsprong van dit narratief is nog onduidelijk. Mogelijk is het ontstaan in België of het Verenigd Koninkrijk en van daar uit verder verspreid via sociale media.

In Nederland bestaan meerdere besloten Facebook-groepen waarin mensen die tegen 5G zijn zich hebben verenigd. De grootste hiervan heeft ruim 33.000 leden en is op 24 maart van dit jaar aangemaakt. Daarnaast kwam de stichting 'Stop 5G NL' met enige regelmaat in het nieuws wegens het kort geding dat zij tegen de Nederlandse staat aanspanden. Deze stichting draagt haar narratief ook uit op haar eigen website.

Ondanks dat dit narratief meermaals ontkracht is en het kort geding verloren is, blijven aanhangers van deze theorie overtuigd van het gevaar van 5G. Zij verwijzen hierbij veelvuldig naar (pseudo-)wetenschappers uit de hele wereld die over de gevaren van 5G schrijven. Officiële metingen geven nog altijd geen indicatie dat de straling daadwerkelijk gevaarlijk is of gezondheidsschade op zou leveren.

De stichting heeft aangegeven in hoger beroep te gaan tegen de uitspraak van het kort geding. Alleen indien het hoger beroep wordt gewonnen, is het waarschijnlijk dat het 5G-narratief zal doorbreken in de traditionele media. In dat geval zal het aan invloed winnen, anders dooft het waarschijnlijk uit.

Bijlage 1.1:

Mogelijke scenario-ontwikkeling 5G-narratief

De kernonzekerheden 'voortzetting zendmastbranden' en 'doorbraak in traditionele media' zijn binnen het 5G-narratief tegen elkaar afgezet om tot vier verschillende scenario's te komen. Het dikgedrukte scenario achten wij op dit moment het meest waarschijnlijk.

Scenario "Vandalisme"

Na het verloren hoger beroep vinden gedurende de zomermaanden meerdere zendmastbranden plaats, uit politieonderzoek blijkt dat het nog altijd om eenmansacties gaat. Af en toe ontstaan er tijdelijk en lokaal wat problemen in het communicatienetwerk, maar de uitrol van 5G wordt niet serieus verstoord en de zendmastbranden zorgen in het algemeen voor afkeer tegen anti-5G activisten. Aangezien niemand op grote schaal hinder ondervindt van het nieuwe netwerk is er geen aandacht voor de inhoud van het alternatieve narratief in de traditionele media.

Scenario "5G is niet oké"

De rechter gaat tijdens de behandeling van het hoger beroep mee met de actiegroepen die beweren dat er nog niet voldoende onderzoek is gedaan naar de effecten van 5G-straling op de volksgezondheid. De overheid is daardoor genoodzaakt de uitrol van 5G tijdelijk stop te zetten. Daarnaast is deze uitspraak ook het startschot voor een nieuwe golf van zendmastbranden. Traditionele media proberen de rechterlijke uitspraak te doorgronden door regelmatig activisten uit te nodigen voor interviews in kranten en talkshows op TV, hun boodschap heeft door de rechterlijke uitspraak aan legitimiteit gewonnen.

Scenario "Narratief dooft uit"

Nadat de politie een aantal verdachten arresteert komt er vrij abrupt een einde aan de zendmastbranden. De activisten verliezen het hoger beroep en de uitrol van 5G verloopt voerspoedig, waardoor het narratief steeds meer uit beeld verdwijnt. Mensen ervaren geen last van 5G-frequenties en het narratief lijkt daardoor steeds ongeloofwaardiger. De traditionele media heeft totaal geen aandacht meer voor het onderwerp en het narratief zakt weg naar een zeer kleine kring op sociale media waar complottheorieën rondom technologie altijd al rondgaan.

Scenario "Stralingsdebat"

De rechter gaat tijdens de behandeling van het hoger beroep mee met de actiegroepen die beweren dat er nog niet voldoende onderzoek is gedaan naar de effecten van 5G-straling op de volksgezondheid. Dit leidt weliswaar niet tot een toename van het aantal zendmastbranden, maar is wel het startschot voor een breed maatschappelijk debat in de traditionele media over de noodzaak van steeds verdergaande technologie en de impact die dat mogelijk zou kunnen hebben op de volksgezondheid. De anti-5G activisten zijn hierin een vocale groep die regelmatig verschijnen in traditionele media en uitgebreid de kans krijgt haar verhaal te doen.

Bijlage 2

Narratief

Het [redacted] anti-vaccinatie narratief beweert dat het coronavirus in laboratoria van [redacted] is gecreëerd en doelmatig losgelaten zou zijn. Het doel zou zijn om de hele wereldbevolking te onderwerpen aan een vaccinatieprogramma. Bij dit vaccinatieprogramma zouden microchips ingebracht worden die 'de geglobaliseerde elite' in staat stellen om de wereldbevolking te controleren.

In andere varianten wordt aangehaald dat een vaccin als doel heeft de wereldbevolking uit te dunnen (gebaseerd op uitspraken van [redacted] over het inperken van de overbevolking), of dat hij dit virus ontworpen zou hebben om veel winst te maken met de verkoop van verplichte vaccins.

De WHO en het RIVM worden genoemd als instanties die afhankelijk zouden zijn van [redacted]. Het argument hiervoor is dat [redacted] wereldwijd grote hoeveelheden geld investeert in vaccinatieprogramma's en onderzoek.

In Italië riep een parlements lid op tot de vervolging van [redacted] door het Internationaal Gerechtshof wegens misdaden tegen de mensheid, wat op internet weer tot een gerucht leidde dat de Italiaanse overheid [redacted] zou willen arresteren.

In Nederland zien we in toenemende mate een vermenging tussen groeperingen die zich verzetten tegen de COVID-19-maatregelen en het [redacted] narratief. Op diverse manifestaties zien we delen van het [redacted] narratief terug komen.

De oorsprong van de informatie die op Nederlandstalige pagina's gedeeld wordt, lijkt afkomstig uit de VS. Het gaat voornamelijk om Amerikaanse video's met Nederlandse ondertiteling. Daarnaast wordt het narratief via sociale media, alternatieve nieuwssites, Stichting Viruswaanzin, Stichting Vaccinvrij, beroemdheden, politici en in sommige Amerikaanse tv-programma's herhaald. Het prominente Russische nieuwsmedium *Russia Today* heeft het verhaal ook verspreid.

Hoewel onbekend is wat de exacte aanhang en verspreiding van dit narratief is in Nederland, valt op dat er sinds 2015 een dalende trend in de vaccinatiegraad zichtbaar is. Waar dit voorheen boven de 95% lag, was dit in 2019 gedaald tot 90-92%. De huidige coronacrisis en het uitzicht op een nieuw, grootschalig vaccinatieprogramma biedt verdere voedingsbodem voor dit soort narratieven.

Bijlage 2.1

Mogelijke scenario-ontwikkeling **5G** narratief

De kernonzekerheden 'ontwikkeling vaccin' en 'doorbraak in traditionele media' zijn binnen het 5G-narratief tegen elkaar afgezet om tot vier verschillende scenario's te komen. De twee dikgedrukte scenario's achten wij op dit moment het meest waarschijnlijk.

Scenario "Einde crisis in zicht"

De ontwikkeling van een effectief vaccin is in een stroomversnelling geraakt na belangrijke wetenschappelijke ontdekkingen. Hierdoor lijkt het reëel dat er binnen afzienbare tijd een vaccinatieprogramma opgezet kan gaan worden tegen COVID. Het anti-vaccinatie narratief leeft onder de bevolking, maar het weet vooralsnog niet veel aandacht of aanhang te genereren. Daarentegen is in de traditionele media het officiële narratief over hoe het vaccin een einde kan maken aan de COVID-19-crisis dominant.

Scenario "Vaccin gevaarlijker dan virus!"

De ontwikkeling van een effectief vaccin is in een stroomversnelling geraakt na enkele belangrijke wetenschappelijke ontdekkingen. Hierdoor lijkt het reëel dat er binnen afzienbare tijd een vaccinatieprogramma opgezet kan gaan worden tegen COVID-19. Tegelijkertijd zaaien prominente figuren twijfel over bijwerkingen van dit eerste vaccin en dat een alternatief vaccin, dat pas later beschikbaar wordt, aanzienlijk veiliger is. De discussie laait op in de traditionele media. Anti-vaccinatiebewegingen krijgen in de traditionele media volop ruimte om hun alternatief narratief te presenteren. Het aantal aanmeldingen voor het vaccinatieprogramma ligt lager dan verwacht.

Scenario "Onverschilligheid"

Door onvoorziene tegenslagen in de ontwikkeling van een vaccin moet geconcludeerd worden dat een vaccin niet binnen afzienbare tijd beschikbaar zal zijn. De traditionele media en het grote publiek reageren gelaten, de alledaagse situatie verandert immers niet en de aandacht ligt vooral op de andere zijde van deze crisis : de economische schade. Na initiële berichten over het mislukken van de testfase van het vaccin verdwijnt het onderwerp uit de belangstelling. Hierdoor geniet ook het alternatief narratief relatief weinig aandacht in de traditionele media.

Scenario "Vaccinaties geen oplossing"

Door onvoorziene tegenslagen in de ontwikkeling van een vaccin moet geconcludeerd worden dat een vaccin niet binnen afzienbare tijd beschikbaar zal zijn. Na het uitbreken van een tweede golf met bijbehorende tweede lockdown smacht de bevolking naar een oplossing voor de medische en economische malaise waarin het land verkeert. In de traditionele media woedt discussie over de haalbaarheid van een vaccin en ontstaat ruimte voor de vraag of vaccinaties überhaupt nut hebben en niet gewoon gevaarlijke geldverspilling zijn. Dit alternatieve narratief wordt vocaal sterk uitgedragen door bepaalde actiegroepen die hiervoor veel ruimte krijgen in landelijke kranten en talkshows.

Bijlage 3

Narratief Rusland vs. Europese Unie

In het narratief Rusland versus Europese Unie komt naar voren dat de Russische media diverse complottheorieën voeden. Voorbeelden hiervan zijn berichten over het onder druk zetten van kleinere EU-lidstaten door de grotere lidstaten om Russische hulp te weigeren; dat het westen de impact van het COVID-19 virus overdrijft en dat NATO het COVID-19 virus gebruikt als excuus om hun steun aan de Baltische staten te beëindigen. Daarnaast stoken Russische media ook in het [REDACTED] / anti-vaccinatie narratief. Wat de Russische media daarmee o.a. proberen aan te tonen is dat Rusland de lidstaten van de EU helpt terwijl de EU/ Europese bondgenoten dat nalaten. Een van de mogelijke doelstellingen kan zijn dat Rusland probeert aan te tonen dat de EU niet in staat is om zijn eigen bevolking te beschermen.

Hoewel er relatief weinig Nederlandstalige desinformatie uit Rusland te vinden is, heeft deze desinformatie indirect weldegelijk invloed op Nederlandse belangen. Met name de internationale organisaties waar Nederland vitale belangen bij heeft, worden geraakt door Russische narratief. Vooral aantasting van het draagvlak onder de Nederlandse bevolking voor EU-lidmaatschap kan door de verspreiding van desinformatie kan in potentie schadelijke gevolgen hebben.

Bijlage 3.1

Mogelijke scenario-ontwikkeling RUS vs. EU-narratief

De kernonzekerheden 'eensgezindheid EU' en 'doorbraak in traditionele media' zijn binnen het 5G-narratief tegen elkaar afgezet om tot vier verschillende scenario's te komen. Het dikgedrukte scenario achten wij op dit moment het meest waarschijnlijk.

Scenario "Europa houdt stand"

De Europese Unie blijkt ondanks de vele crises weerbaarder dan gedacht. Russische desinformatie gericht op het tegen elkaar uitspelen van landen vindt geen doorgang bij traditionele media en is daardoor weinig effectief. Na initiële verdeeldheid weten de Europese leiders eensgezind een akkoord te sluiten dat een stabiel fundament biedt voor herstel in de nabije toekomst. Het draagvlak voor de EU neemt in de Nederlandse samenleving niet significant af.

Scenario "Eurosceptis"

Nederland en overige EU-lidstaten worden gericht beïnvloed door Russische desinformatiecampagnes. In de traditionele media worden op grote schaal narratieven overgenomen die verdeeldheid tussen Europese landen en de vermeende incompetentie van de Europese instanties uitvergrooten. Sommige politici gebruiken de alternatieve narratieven om te scoren onder een euro sceptisch publiek en staan hoog in de peilingen in aanloop naar de verkiezingen. Ondanks kritiek uit de nationale politiek weten de Europese leiders zich te verenigen en een eensgezinde oplossing te vinden voor de crises.

Scenario "Anti-Europese minderheid"

De Europese leiders slagen er niet op tijd in om een gezamenlijke oplossing te vinden voor de huidige crises. Ondanks dat desinformatiecampagnes vanuit Rusland nooit echt het grote publiek hebben gevonden via traditionele media, voelt de Nederlandse regering zich in haar beleid tegenover Europa onder druk gezet door een vocale, anti-Europese minderheid. Ondanks uitgebreide analyses in traditionele media over het nut en belang van de EU voor een handelsland als Nederland klinkt de roep om een 'Nexit' op sociale media en onder politici steeds luider.

Scenario "Nederlands isolationisme"

De Europese leiders slagen er niet in zich te verenigen in een gezamenlijk aanpak om uit de crises te komen. Russische narratieven die de Europese verdeeldheid uitvergrooten gaan op grote schaal rond in Nederland, ook onder traditionele media. Politieke partijen gaan steeds vaker mee met de roep die onder de bevolking rondgaat rondom een Nexit. Op grote schaal wordt gesproken over een terugkeer naar de Gulden, over 'luie Italianen' en 'spilzieke Grieken' en over de noodzaak om de controle terug te vorderen uit Brussel.

Bijlage 4

Narratief Virus

De kern van het Virus-narratief is de wetenschappelijke discussie. Normaal gesproken worden verschillende hypothesen uitvoerig getest en onderworpen aan een peer review voordat deze gepubliceerd worden. Echter, door de grote tijdsdruk vindt er momenteel minder kwaliteitscontrole plaats en vindt de discussie omtrent de validiteit van de hypothesen niet meer plaats achter gesloten deuren. Hierdoor ontstaat er onduidelijkheid in het publieke domein over o.a. de rol van verspreiding door aerosolen, het nut van 1,5 meter afstand houden, wondermiddelen en de vraag of kinderen wel of niet besmettelijk zijn.

Het resultaat hiervan is dat (pseudo)wetenschappelijke onderzoeken continu resultaten publiceren die door de media worden overgenomen en voor waar worden aangenomen. Deze worden vervolgens net zo snel weerlegd door andere (pseudo)wetenschappelijke onderzoeken.

Momenteel is een sterke vermenging zichtbaar van verschillende bewegingen en narratieven rondom een kern van desinformatie omtrent het virus. Stichtingen als Viruswaanzin en Smart Exit presenteren zichzelf als 'alternatief RIVM' en pretenderen wetenschappelijke zekerheid in huis te hebben dat het COVID-virus niet gevaarlijk is, dat er nauwelijks mensen aan overleden zijn en vooral dat de COVID-maatregelen schadelijk zijn voor mensen in plaats van nuttig. Door de maatregelen te *framen* als inperking van 'grondrechten' en aanzet tot een 'politiestaat' vindt men aansluiting van andere anti-overheidsgroeperingen.

Deze combinatie van narratieven en bewegingen heeft zich geuit in een aantal demonstraties, waarbij het uit de hand gelopen protest van 21/06 leidde tot een heftige confrontatie tussen politie en relschoppers. Deze escalatie wordt door de actievoerders en sommige politici gebruikt om het narratief te versterken. Door alle ontstane ophef is Viruswaanzin in de afgelopen weken veelvuldig besproken in de traditionele media en heeft het hierbij herhaaldelijk kans gekregen haar narratief te verspreiden voor een groot publiek.

De grens tussen wetenschappelijk debat en misinformatie is niet altijd scherp in dit narratief, maar duidelijk zichtbaar is dat groeperingen (on)bewust aan de haal gaan met gedeeltelijke, verouderde of niet-relevante informatie om (niet-)handelen m.b.t. COVID-19 te rechtvaardigen. Daarnaast kunnen de tegenstrijdige berichten leiden tot onduidelijkheid/verwarring omtrent de waarheid

Bijlage 4.1

Mogelijke scenario-ontwikkeling Virus-narratief

De kernonzekerheden 'opnieuw aanscherpen maatregelen' en 'doorbraak in traditionele media' zijn binnen het 5G-narratief tegen elkaar afgezet om tot vier verschillende scenario's te komen. Het dikgedrukte scenario achten wij op dit moment het meest waarschijnlijk.

Scenario "Virusgekkies"

Na de laatste ronde van versoepelingen is de COVID-crisis beheersbaar gebleven, een nieuwe aanscherping van maatregelen is niet nodig gebleken. Hierdoor is de aandacht voor alternatieve narratieven omtrent het virus afgenomen en worden groepen als Viruswaanin weinig serieus meer genomen. In traditionele media wordt enigszins spottend teruggekeken op de protesten van de 'Virusgekkies' tijdens de zomermaanden. Indien er ontwikkelingen zijn rondom COVID wordt de uitleg van het RIVM hierover door traditionele media gecommuniceerd en door het merendeel van de bevolking voor waar aangenomen.

Scenario "Tegen het Nieuwe Normaal"

Na de laatste ronde van versoepelingen blijft de COVID-crisis beheersbaar, een nieuwe aanscherping van maatregelen is niet nodig. De discussie rondom de noodzaak van bepaalde 'basisregels' (anderhalf meter afstand houden) blijft een bron van onrust en wordt sinds de zomer al in twijfel getrokken door actiegroepen en belanghebbende ondernemers voor wie deze regel omzetting betekent. Regelmatig komen aanhangers van dit alternatieve narratief aan het woord in de traditionele media en niet zelden leidt dit tot demonstraties.

Scenario "Noodzakelijke kwaad"

Als gevolg van versoepelingen tijdens de zomermaanden heeft het virus kans gezien om zich te verspreiden in een tweede golf. De overheid ziet zich genooddaakt de maatregelen opnieuw aan te scherpen om ineenstorting van de zorgcapaciteit te voorkomen. Het RIVM en vooraanstaande virologen kunnen overtuigend aantonen dat het niet naleven van de 'basisregels' tot deze nieuwe uitbraak hebben geleid, waardoor in de traditionele media niet alleen de aandacht voor alternatieve theorieën over het virus is afgenomen, maar deze ook geregeld worden ontkracht.

Scenario "Geen acceptatie"

Na de versoepelingen tijdens de zomermaanden heeft het virus kans gezien om zich te verspreiden in een tweede golf. De overheid ziet zich genooddaakt een tweede *lockdown* af te kondigen. Toch zijn actiegroepen erin geslaagd de aandacht van traditionele media vast te houden en zwepen zij de bevolking op tegen de nieuwe invoer van maatregelen. De naleving van de tweede *lockdown* is beroerd en de handhaving ervan wordt door actiegroepen op grote schaal in traditionele media afgeschilderd als 'fascistisch' en 'het product van een politiestaat'. Demonstraties en onrusten komen regelmatig voor.

Bijlage 5

Medialandschap in Nederland [1]

LIMC hanteert drie verschillende categorieën media binnen het Nederlandse medialandschap: Traditionele media, Niet-traditionele media en Alternatieve media.

Traditionele nieuwsmedia: Bedrijven en organisaties die vanuit journalistiek oogpunt nieuws en/of actualiteiten aanbieden, gebruik makend van de journalistieke principes van hoor en wederhoor. Deze nieuwsmedia zijn vaak wel gelieerd aan een bepaalde politieke kleur, maar rapporteren wel genuanceerd.

Niet traditionele media: Nieuwsmedia die niet algemeen nieuws en/of actualiteiten aanbieden, maar bijvoorbeeld specifiek over een bepaald onderwerp of vanuit een bepaalde blik op de wereld. Deze nieuwsmedia kunnen minder genuanceerd zijn dan traditionele nieuwsmedia, of volledig ongenueanceerd.

Alternatieve media: Bronnen die een alternatieve zienswijze bieden dan de (niet) traditionele media.

Traditionele media

- Algemeen Dagblad (AD)	- NRC
- De Telegraaf	- NU
- De Volkskrant	- Reformatorisch Dagblad
- Het Financieel Dagblad	- RTL Nieuws
- Het Parool	- Trouw
- Metronieuws	- Tweakers
- Nederlands Dagblad	- NOS

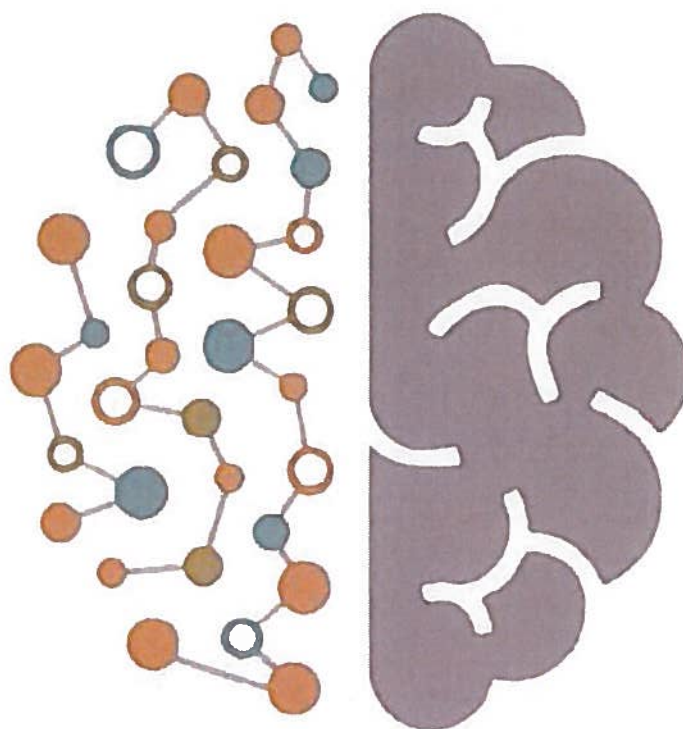
Niet-traditionele media

- De Dagelijkse Standaard	- Joop
- Dumpert	- Libelle
- Elsevier	- LINDA.
- Geenstijl	- Shownieuws
- Hart van Nederland	- Vrij Nederland
- In de Buurt	

Alternatieve media

- Actiegroep Containment Nu	- Stichting Vaccinvrij
- Boublog	- Stop 5G NL
- Café Weltschmerz	- The Post Online
- Common Sense TV	- Veren of Lood
- [REDACTED]	- Viruswaanzin
- Frontnieuws	- WantToKnow
- Nationale bond tegen overheidszaken	- Welingelichte Kringen
- Ongehoord Nederland	- Xandernieuws
- Saltmines	

[1] LIMC weekly update brief 20200622 Medialandschap

LIMC

LAND INFORMATION MANOEUVRE CENTRE

@

CONTACT US

 Lkol Tonnetkazerne
Eperweg 149
8084 HE 't Harde
Gebouw 230

@ limc@mindef.nl

